Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Ofgang afn Dnyeper

Markiš, Perec D.
מארקיש, פּערעץ

Mosḳṿe, 1937

21

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-8240

Visual Library

21

עָס איז אַן אָפּרו־טאָג אַ ליכטיקער געווען.
געזעסן אַווראָם-הערש איז באַם פּריזירער.
געקוקט אַפּ זיך אין דרײַ געשפּיגלט־הֶױכע ווענט
און מיט די אויגן דורכדרינגלעך ניט אופגעהערט צו פירן
נאָך מיידלעך שטאַלטנע און געניטע,
וואָס פאַרטיקן אַפּגיך דאָרט איינעם נאָכן אַנדערן, — אַהין, אַהער,
און זיך געטראַכט: מע דאַרף אַ ביסל זײַן געהיט דאָ,
מע קאָן דיך נאָך אַזוי דעם פײַנעם שניט טאָן,
נאָך איידער וואָס און איידער ווען...
ס'האָט אים געקילט אין קאָפּ די שטאָלענע מאַשינקע,
נ'געוואַרעמט האָט אין האַרץ די מיידלש־ווייכע האַנט.
זי מאַכט עס אַזוי קונציק און געשווינדיק —
געכידעשט האָט ער זיך און זיך דערמאַנט
אין יידישע צירולניעס פון דער היים
מיט פליִענדיקע שילדן לעמ די טירן;
אַז שטענדיק פלעגן זיך דאָרט קלעזמער דרייען,
און שטענדיק צו די כופּעס פלעגן זיי דאָרט פירן.

עס פלעגט זיך דער צירולניק שפּילן אַף זײַן פלייט,
ווען קיינער ניט געקומען איז צו אים זיך שערן;
און מיט פינגער אויסציקלען ער פלעגט אליין
אזעלכע זיסע לירעס און גוואלדאָווגע שערן...

פארטראכט האָט ער זיך אַף דער היים, ווי אַף א ווונד דאָרט.
איז ווי פון שלאָף האָט ער זיך אופגעכאַפּט: — אזוי,
המ... די וואָנצעס האקט מיר נאָך א ביסל אונטער,
כ'האָב פײַנט, אַז וואָנצעס קריכן מיר אין מויל. —
מ'האָט אים געשוירן ריכטיק לויט זײַן אייגענעם פארלאנג,
די וואָנצעס אים געהאקט לויט אָנווײַזונגען זײַנע;
נ'דורך ביידע אויערן ט'געטריפט אין אים דער קלאנג
פון ראדיאָ-קאָנצערטן און געזאנגען.
די ראדיאָ הערן — גאנצע טעג אפילע קען ער,
דאָך אופגעשטעלט, א קוק אין שפּיגל און באמערקט,
אַז ס'איז דער קאָפּ געוואָרן עפּעס קלענער,
און ליפּן זײַנען צוגעקומען מער.
נאָר ס'איז די צײַט אים איצט א שאָד,
דאָס שפּילן לויפט צוריק פון אויער און פון מויל אים —
ער וויל נאָך היינט זיך צוכאַפּן אין באָד,
סע וועט געוויס היינט זײַן א גרויסער אוילעם.
האָט פון פריזירער אווראָם־הערש געלאָזט זיך גלײַך, —
ער איז געגאַנגען נאָך גרעט און נאָך א האנטעך נאָך א פרישן;
א בעזעמל האָט שוין אַף אים געווארט, און ער האָט זיך געײַלט,
אליין געטאָרעט זיך: נו, גיכער, ס'איז ניט פרי שוין!
פארכאַפּט האָט ער מיט זיך נאָך זאָולען אַפּן וועג,
גלײַך ווי א ראַגאָזשע, נ'א וווּנק געגעבן — גרייט זיך! —
און ביידע זײַנען זיי אוועק

זיך געבן איינס דעם אנדערן א פּלייצע.
נאָר פון דער ווײַט האָט זיך פאַרכידעשט אווראָם־הערש:
— וואָס קאָן עס, זאָזל, זײַן — מע זעט קיין רויך ניט פונעם קוימען? —

איז זאָזל אים פאַרפּאָרן מיט א קרעכץ:
— וואָס זעט מען דאָ בא זיי דען יאָ — קעדוימע?
און אז סע גייט פון קוימען יאָ א רויך,
איז האָט מען דען אמאָל אן עמעס ביסל פּאַרע? —
פון ווײַט ארום דער באָד האָבן געשטיגן קוילעס אין דער הויך,
ניט אופגעהערט מ׳האָט צו דער באָד אין אײַלעניש זיך שפּאַרן.
— און אז א ביסל פּאַרע איז שוין דאָ, —
האָט זאָזל ווײַטער געמעלויצעט, —
איז וואָס זשע קאָנסטו מיט דעם טאָן,
איז בא אזא מין פּאַרע גיט מען דען א פּלייצע? —

געשטראָמט ס׳האָט א באוואָפנטער האמוין
מיט בעזעמלעך, מיט ראָגאָזשעס, ווי אף א יאָנטעוו,
און זאָזלען האָט זיך ניט פאַרמאַכט דאָס מויל,
די ליפּן ט׳ער ניט אופגעהערט צו פּלאָנטען.
— פאַרמאַך די מײַלער דײַנע, זאָזל, הער! —
האָט אווראָם־הערש אף אים געגעבן זיך א בייזער,
פון ארום באָד האָבן די קוילעס זיך געמערט
און אופגעשוימיקט הילכיקער און הייסער.
נאָר זשוק האָט זיך די צונג געדרייט מיט שפּאָט:
— וואָס האָט מען עס געמאַכט דאָ פאַר א טומל?
איז גייט מען ניט א שטיקל צײַט אין באָד,
איז אויך ניט אזא גרויסער אומגליק... —
מיט בעזעמל האָט ער אין הינטן זיך געפּאָכט,

אז אופגעלייגט ס׳געמיט אזוי געווען דאָרט איז אים:
— און וואָס איז, אויב מע גייט אין באָד אפילע ניט קיין יאָר,
אבי נאָר אויסבויען מע זאָל דעם סאָצאליזם...
האָט אווראָם־הערש זײַן בעזעמל פארשטעקט
בא זאָזלען אין דער פאכווע
און אים א זאָג געטאָן: — אן עק!
דו שטיי און ווארט דאָ...
און איך וועל גיין א רעד טאָן מיטן קאָפּ,
אזעלכע זאכן רעדט מען מיטן קאָפּ, ניט מיטן ווײדל; —
ער האָט אין שטערן זאָזלען אָפּגעלאָזט א קלאפּ,
— אזא מין זאך ניט יעדערער פארשטייט דאָ...
איך וועל אים זאָגן אָט אזוי, ווי כ׳קאָן,
איך וועל אים זאָגן שלוישע דוואָרים:
וויל ער — שפּאנט מען אויס דעם פאעטאָן,
וויל ער — קאָן מען ווײַטער פאָרן...
איך קאָן אים זאָגן פראָסטער אויך,
ער איז א פראָסטער כײַוועקײַעם;
און ער וועט עס אריינעמען אין מויעך
און וועט עס גוט צעקײַען;
איך קאָן אים זאָגן: כאווער, הער,
א באָד בא די סאָוועטן איז ניט קיין פארפאָר-הויז;
אהין אָדער אהער,
אזעלכע זאכן טויגן אפּ קאפּאָרעס! —
געכאפּט א קוק ט׳ער נאָך ארום,
לעמ זשוקן האָט מען זיך מיט בעזעמלעך געקאָכט דאָרט;
און צוגעקומען מ׳איז פון אומעטום.
האָט אווראָם־הערש דאָרט אָנגענומען זאָזלען פארן גאָרגל:
— צו זשוקן הער זיך, ברודערל, ניט צו,

פון אים זאָלסטו זיך האלטן אָפּגעשיידט דאָ,
ער דרייט דאָרט מיט דער צונג,
פונקט ווי א הונט א מיִעסער מיטן ווײדל.
געגאנגען איז א שטילקייט פון זיין שטים,
און עפּעס טרויעריק איז זי געווען:
— און אויב דו ווילסט, איז שטעל דעם הינטן דיינעם אונטער אים,
וועט ער דיר אויך א שמיר טאָן מיטן בעזעם...
און איך וועל גיין א רעד טאָן מיטן קאָפּ,
אזעלכע זאכן רעדט מען מיטן קאָפּ, ניט מיטן ווײדל. —
און נאָכאמאָל די פּאכווע אים פארשטאָפּט:
— איז ווי דו ווילסט, נעווײלע! —

נאָר פּלוצעם ט'זיך טרובא באוויזן לעם דער באָד,
פון גאס ט'א זעץ געגעבן הילכיק אן אָרקעסטער;
— כאוויירים! — אויסגערופן טומלדיק ער האָט, —
זיך אויסשטעלן אפּגיך. צו פיר. און פעסטער! —
ער האָט דאָרט קיינעם ניט געגעבן אויסריידן קיין וואָרט,
און קיינער ט'ניט באוויזן אופהייבן א פראגע,
ס'האָט דער אָרקעסטער אלעמען א ריס געטאָן פון אָרט,
געסאדערט מיטן קוק האָט אלעמען טרובא דאָרט.
פון ווייט זיך רייסט דער פּייקלדיקער קלאָפּ,
און טרויבן מעשענע ווי הערנער צעפּאָלאָשעט;
ס'האָט אווראָם-הערשן זיך א דריי געטאָן דער קאָפּ,
פארלאָרן האָט ער מיטאמאָל דאָס לאָשן.
און אין דעם הויכן, אופגעפּאָכעטן געווימל
האָט זיך טרובא געשלייכט פון עק צו עק:
— עס קומט, כאוויירים, פאָר הײנט א געוועט אפּ שווימען,
באטייליקן וועט זיך דער גאנצער ברעג. —

דאָס בעזעמל האָט זשוק א וואָרפ געגעבנ גלײַכ.
— פאראנ א באָד! דאָס וואסער נאָר א ביסל לעבלעכ,
מ׳עט דארפנ אויסהייצנ א ביסעלע דעמ טײַכ,
וועט גיינ א פארע פונ דער הרעבליע! —
ס׳האָבנ זיכ בעזעמלעכ א וואָרפ געטאָנ אינ דר׳הייכ,
געטראָגנ האָבנ קוילעס זיכ נאָכ העכער;
נאָר ס׳האָט דער קלונג פונ טרויבנ מעשענע דערגרייכט
אונ אײַנגעשלונגענ די געשפרעכנ,
אונ צווישנ אופגעבראכטע בראָיענדיקע שטימענ
האָט זיכ טרובא געשלײַכט פונ עק צו עק;
א יעדער איינער זיכ א טוק געטאָנ אינ אימ האָט,
א יעדנ איינציקנ — מיט אויגנ — א צעזעג,
נ׳דעמ בליק אפ קיינעמ ניט פארהאלטנ לאנג,
געלאָפנ שנעל פונ איינעמ צו דעמ צווייטנ;
אפ אוראָמ־הערשנ גיכ א פיר געטאָנ די האנט
אונ באלד זיכ צווישנ אנדערע פארדרייט דאָרט:
— דו, אוראָמ־הערש, וועסט שטיינ אינ פלאנג,
די אָרדענונג זאָל זײַנ געקאָוועט! —
געוואָלט האָט אוראָמ־הערש אימ אויסשיסנ: — א דאנק!
כ׳בינ מויכל אײַכ דעמ קאָוועד,
איכ שטיי אינ ערגעצ ניט אונ ניט אינ פלאנג,
איכ שטיי מיט מענטשנ בא דער באָד דאָ
אונ איכ פארלאנג,
מע זאָל ניט דרייענ מיר קיינ ספאָדעק! —
אונ נאָכ האָט ער געוואָלט טרובאענ דאָרטנ זאָגנ,
אונ טאָנ די צונג האָט ער געוואָלט א שלעפ,
אז פאר אזעלכע זאכנ פלעגט ער אינ דער היימ זיכ שלאָגנ
אונ שפאלטנ קעפ!

נאָר זשוקס געדולע איז אים ניט געווען צום הארצ.
געוואָלט האָט זיכ אים אָפּלאָזנ א פּאטש, ווי אינ די גוטע יאָרנ;
אונ עפּעס זאָל כויזעקט אויכ, ט'זיכ אים געדאכט,
די ליפּנ, פּונקט ווי רעדער, זײַנענ זיכ בא אים צעפּאָרנ.
— שטיי, שטיי, — האָט ער געהאווקעט, — אווראָמ-הערש אינ פּלאנג,
אונ נא דיר אָפּ די ראָגאָזשע אינ פּלאנג, אונ מיטנ בעזעמ! —
אונ דאָס האָט אווראָמ־הערשנ ווי א שטיינ דערלאנגט,
אונ דאָס האָט אים געשניטנ, ווי א מעסער,
האָט ער זיכ, ווי אנ עלטסטער, אויסגעצויגנ לאנג,
אונ ס'האָט זײַנ קאָל מיט גרייטקײַט אויסגעקלונגענ דאמאָלט:
— כ'פּארבלײַב, כאווער טרובא, אינ פּלאנג!
וואָס נאָכ באפּעלט כאווער טרובא מיר? —
אנ צו זײַנ כעווערע מיט די ציינער אויסגעקריצט ער האָט,
איעדנ איינעמ אָפּגעמאָסטנ מיט די אויגנ:
— געגאנ זאָל זײַנ געגאנ! ס'איז ניט די באָד!
אונ פּולקעס זאָלנ פליִענ, ווי די פייגל! —
דאָס בעזעמל פונ זיכ געטאָנ האָט ער א שלײַדער,
די ראָגאָזשע ארײַנגעשטופּט צו עמעצנ אינ טאש, —
אונ נאָכ א קוק אונ א קאָמאנדע — אײַדא! —
אונ אָפּגעטאָנ האָט זיכ פונ אלעמענ דער ראש.

ס'האָט זיכ א לאָז געטאָנ אינײַנעמ דער האמינ.
געווענ מ'איז אלע נ'אָרדענונג צעשטעלט דאָרט;
אונ אווראָמ-הערש אינ פּלאנג ט'געזאָטנ מיט א פולנ מויל:
— א שווימער ז'אווראָמ־הערש געוואָרנ אפּ דער עלטער!
א פּאָקוסניק ז'געוואָרנ אווראָמ־הערש, דער באלעגאָלע!
באדארפט דעמ גאנצנ אײַסעק, ווי א לאָכ אינ קאָפּ... —
אונ דאָכ געקוקט, אז גיינ אינ אָרדנונג אלע זאָלנ,

געטראכט: צערעכענען ט'ער זיך מיט יעדן, ווי ער קאָן...
און ווען ער האָט א וואָרף געגעבן זיך אין טײַך,
האָט גלײַך דער קאס און דער פארדראָס פארלאָזט אים;
געשווומען איז ער מיט טרובאען גלײַך אפ גלײַך
און פּאָך נאָך פּאָך געגאנ און זיך געמאָסטן.
טרובא ז'געשווומען לײַכט, געשפּילט זיך, ווי א פיש,
נאָר פון די אויגנ ט'אווראָם־הערש אים ניט ארויסגעלאָזן,—
דער שטאָלץ האָט אים געטראָגן און געפרישט,
געוואָלט האָט ער, מע זאָל עס זען. האָט ער געשריגן: — זאָזל!
זאָזל, קוק די אויגנ זאָלן דיר ארויס! —
ער האָט דעם קאָפּ צום ברעג געטאָן א דריי נאָך:
— וואָס שטייסטו, זאָזל, אָנגעטאָן? נעם, טו זיך אויס,
מע וועט ניט אויסכאפּן בא דיר, נעווײלע! —

געשמייכלט האָט טרובא, געקוקט אהין — אהער,
גערייצט און כיישעק אים אונטערגעגעבן:
— נעם אים, נעם אים, אווראָם-הערש,
קיין באלעגאָלע, ווײַזט אויס, איז ער קיינמאָל ניט געווען אין לעבן!
מ'עט עפּשער גרונטעווען? — ט'א פרעג געטאָן טרובא, —
— וואָס נאָך? — האָט אווראָם־הערש ארויסגעשפּריצט פון מויל דאָס וואסער,—
א פלייצע ט'איר מיר דאָרטן געבן, הא? —
און צו דעם דנאָ ט'אראָפּגעלאָזט אליינ טרובא זיך.
אין טײַך האָט מען געשפּריצט און זיך געפּליעסקעט:
— האלט זיך, אווראָם־הערש! גיב מיט דער זײַט! מיט קלאפּטער — הע־ע!
א ביסל נאָך! אָט־אָט! דערלאנג איצט פעסטער.
בראוואָ, אווראָם־הערש! —
און אין געשריי און אין געפּליעסק
איז פון דער טיפ ארויס טרובא דאָרט ווײַטער אפ א פּופּצנ מעטער

און מיט א צווײַיג געגריסט צו אוראָמ־הערשנ זיך: — דו זעסט? —
און פאָרגעזעצט ט'זיך ווײַטער פריילעך דאָס געוועט דאָרט...
און זשוק האָט זיך די צונג געדרייט ווי דראָט:
— וואָס האָט מענ עס געמאכט דאָ פאר א טומל?
איז גייט מענ ניט א שטיקל צײַט אינ באָד,
איז אויך ניט אזא גרויסער אומגליק...
מיט בעזעמל האָט ער אינ הינטנ זיך געפּאָכט
און פּאָקוסנ פארשיידענע באוויזנ:
— דעמ טײַך וואָלט מענ באדארפט א הייצ טאָנ פּאָרט
און אויסבאָדנ דעמ סאָצאליזמ...

ס'האָט זשוקנ זיך א צײַט דערמאנט,
עס האָבנ יאָרנ זיך געטאָנ א שטעל דאָרט,
ווענ ער מיט זעקס, מיט זיבנ מאנ
אפ סטעפּעס האָבנ דאָ געוועלטיקט,
ווענ ער ארײַנגיינ פלעגט אינ שטעט,
ווענ ס'האָט דער קאנט פאר אימ געציטערט; —
צו יענער צײַט, צו יענע טעג
האָט אימ צוריק געטאָנ א צי דאָרט:
דער זעלבער סטעפּ, דער טײַך דער זעלבער,
דער זעלבער אויסגעלייגטער וועג,
און אז א ציטער גיט די זעל בא אימ:
זיי זײַנענ שנעל אזוי אוועק!..